

Sözcük Dağarcığı

Elazığ

Doğu Anadolu'nun en gelişmiş kentlerinden biri. Kentin adının kökenini anlatmadan önce Harput'u anlatmak gerek. Çünkü Elazığ'ın aslında günümüzde Elazığ'a bağlı bir ilçe olan Harput'un ovaya uzanmış bir devamı gibi düşünülebilir. Harput, bir yerleşim yeri olarak uzun yıllardır varlığını koruyor. Kentin geçmişinin MÖ 3000'li yıllara kadar uzandığı düşünülüyor. Asurlara ait çivi yazılı metinlerde rastlanan Karpata adlı yerin Harput olduğu söyleniyor. Bu isim Hitit metinlerinde karşımıza Harputtas olarak çıkıyor. Yüzerce yıl Urartu, Roma, Bizans ve Artuklu egemenliğinde yaşayan kent, Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran seferinden sonra Osmanlılara katılmış. Osmanlı döneminde bugünkü Elazığ'ın bulunduğu yerdeki yerleşime Mezra adı veriliyormuş. Harput kenti buraya taşındığı dönemde, Padişah Abdülaziz kentin imarıyla ve bayındırlık işleriyle özellikle ilgilenmiş. Bu yüzden buraya Mamuret-ül Aziz adı verilmiş. Fakat bu isim çok uzun olduğu için kent kısaca Elazık olarak anılır olmuş. 1937 yılında Atatürk, kentin adını bölgenin tahıl ambarı, bolluk merkezi olmasından dolayı Elazık olarak değiştirmiş. Söyleniş kolaylığını sağlamak için kentin adı zamanla Elazığ olarak yerleşmiş ve kullanılır olmuş.

Eski ütülerini bilir misiniz? Elektriğin olmadığı çağlarda ütü yapmak için yine günümüzdekine benzer bir alet kullanılırdı. Şekil olarak çok benzese de bu ütü elektrikle değil, kömürle çalışırdı. Ütünün altında bulunan haznesi açılıp kapanır biçimde yapılırdı. Ütü yapacak kişi kor haldeki kömürleri ütünün altındaki bu hazneye yerleştirir ve aletin kızgın hale gelmesini sağlardı. Ütü sözcüğünün kökeni de bu işlemi anlatır nitelikte. Ütmek sözcüğü eski Türkçede "kıl yakmak" anlamına geliyor. Sonradan, yakılan şeylerin hepsinde bu sözcüğün izlerine rastlıyoruz. Bir şeyin için için yanarak duman çıkarması anlamına gelen tütme sözcüğü de bu sözcükle ilintili. Hoş kokulu duman çıkarması için tütürülmek istenen şeylere tütsü diyoruz. Benzer biçimde tütün sözcüğü de aynı kökeni paylaşıyor. Dumanı tütürülerek içilen bu bitkiye tütün adı verilmiş ■

Kısa Kısa...

Vapur: Eskiden buharlı gemiler için kullanılan bu sözcük, günümüzde ağırlıklı olarak yolcu gemileri için kullanılıyor. Latince "vapor", İngilizce "vapour", Fransızca "vapeur" gibi sözcükler buhar anlamına geliyor.

Metelik: Sözcüğün kökeninde Fransızca "métallique" sözcüğü var. Anlamıysa metalden yapılmış, metalik. Günümüzde bozuk para olarak adlandırdığımız metal paralar için kullanılan bir sözcük.

Kadayıf: Sevilen bir tatlı olan kadayıfın kökeni Arapça kadifeler anlamına gelen "kadaiif" sözcüğü. Bu tatlının kadife gibi oluşu, ince tel gibi hamurdan yapılmış olması, bu adı almaya neden olmuş.